

MARÍA
DUEÑAS

Sira

Columna

MARÍA DUEÑAS
SIRA

Traducció de Núria Garcia, Jordi Boixadós
i Núria Parés Sellarès

COL·LECCIÓ CLÀSSICA
TÍTOL ORIGINAL: *SIRA*
PRIMERA EDICIÓ: ABRIL DEL 2021
© MARÍA DUEÑAS, 2021
© DE LA TRADUCCIÓ: NÚRIA GARCIA, JORDI BOIXADÓS, NÚRIA PARÉS SELLARÈS, 2021
© EDITORIAL PLANETA, S.A.
© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-2784-5
DIPÒSIT LEGAL: B. 4.109-2021
FOTOCOMPOSICIÓ: GRUP62

www.columnnaedicions.cat

FOTOGRAFIES DE LES GUARDES:
© CECILE BEATON / CAMERA PRESS / CONTACTO,
© COAM, © ALAMY / ACI, CORTESIA DE © DR. RICARDO PAREDES QUINTANA,
CORTESIA DE © AIR TICKET HISTORY, AESA, © KEYSTONE / HULTON / GETTY IMAGES,
ARCHIVO ABC, © ILAN ROSEN, © KGPA LTD, HISTORIC HOTELS PHOTO ARCHIVE,
© PA IMAGES, © HUM IMAGES, © KADA / SHUTTERSTOCK

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

El paper utilitzat per imprimir aquest llibre està qualificat com a ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Índex

PRIMERA PART. Palestina	9
SEGONA PART. Gran Bretanya	143
TERCERA PART. Espanya	279
QUARTA PART. El Marroc	511
<i>Epíleg</i>	657
<i>Nota de l'autora.</i>	665

Aquella màquina d'escriure no em va fer esclatar el destí. Em vaig equivocar en pensar-ho quan encara era jove i ignorant, quan no havia desat a la memòria paraules com violència, amargor, desolació o ràbia, i encara era incapaç d'anticipar les ferides que la vida tenia previst infligir-me. No, el meu destí no el va capgirar un mecanisme innocent destinat a ajuntar lletres. Tant de bo hagués estat així mateix, però el futur em reservava un atzar diferent. Tres-cents cinquanta quilos d'explosius dipositats a la planta baixa d'un hotel a Jerusalem: una cosa infinitament més sinistra.

L'estiu del 1945 ens vam traslladar al Pròxim Orient, enrere vam deixar una Espanya afamada i submisa, i una Europa massacrada que començava a reconstruir-se amb un esforç dolorós. Un any i uns mesos abans, per convenciment i per protegir-me dels riscos que corria com a col·laboradora dels serveis secrets britànics, en Marcus i jo havíem contret matrimoni a Gibraltar un dia del mes de març, un de ventós, amb la península a un costat i el nord d'Àfrica a l'altre, uns territoris dispers i entranyablement propers que significaven molt per a nosaltres.

En comptes de la cerimònia habitual, vam seguir un simple tràmit oficial tan breu com auster; el Penyal es trobava militaritzat, dels túnels al cim més alt, i gairebé desert de població civil, evacuada tota des del principi de la Segona Gran Guerra per temor que els alemanys els acabessin envaint. No hi va haver flors ni fotografies, ni tan sols anells en

aquell despatx de The Convent, la residència del governador. En Marcus va presentar la seva documentació *bona fide*, un passaport diplomàtic a nom de Mark Bonnard, la seva identitat real: això de Logan només era una cobertura per a temps tèrbols. Després dels «I do» corresponents, vaig formular el jurament protocol·lari de lleialtat al monarca en el meu fràgil anglès, i immediatament em van expedir un altre document amb la meva nova filiació. Sira Bonnard, abans Arish Agoriuq, abans Sira Quiroga, acabava de convertir-se en una novíssima súbdita de la Gran Bretanya. Les meves últimes paraules van ser tot just un murmuri: «So help me God». Potser ningú se'n va adonar, però en el moment de pronunciar-les em vaig emocionar: malgrat la fredor de l'acte, acabàvem de ratificar una aliança capaç de superar adversitats i desconcerts, fronteres i distàncies.

Quan vam tornar a Madrid, el certificat de matrimoni i el meu nou passaport van quedar sota custòdia de l'ambaixada, i nosaltres vam seguir fent unes vides aparentment separades, veient-nos sempre d'amagat, ell amb les seves activitats, anades i vingudes a favor del seu país, i jo informant del que captava en les converses amb les dones dels dirigents nazis, sota l'aparença de la cotitzada modista que havia arribat a la capital caiguda del cel.

Quan Alemanya va signar la rendició i va interrompre totes les seves operacions bèl·liques al principi del mes de maig del 1945, vaig tancar el taller de Núñez de Balboa que al seu dia m'havien muntat els anglesos i em vaig instal·lar amb en Marcus a casa seva. No em va ser fàcil abandonar el meu ofici, ni les feines que m'havien omplert els dies generant-me satisfaccions i orgull, contactes i beneficis. Si considero els esdeveniments dels últims temps, però, deixar de cosir va ser un descans: el que havia estat la meva ocupació des de la infantesa s'havia acabat convertint en una tasca ingrata a costa de tractar amb una clientela d'indesitjables davant la qual em calia mostrar, amb tota la hipocresia, la cor-

dialitat més fraudulenta. Em va arribar a semblar que la roba i els patrons pesaven com lloses, els fils se'm van tornar soques que m'estrangulaven i el simple fet d'emprovar les peces als cossos d'unes dones que menyspreava em va acabar resultant una tasca vomitiva. Deixar d'enganyar, oblidar-me de totes aquelles dones i no haver d'encobrir res em va calmar el neguit i em va tornar l'assossec.

De tota manera, era conscient que la nostra convivència al pis tan sobri del carrer Miguel Ángel seria breu. L'enfonament del Tercer Reich i la victòria dels aliats marcaven també el final de la missió a la península del meu marit, fins aleshores en la clandestinitat. Arribava el moment de replantejar-nos el futur i els nostres interessos apuntaven en altres direccions.

L'afany d'en Marcus era que ens traslladéssim a Anglaterra per contribuir a fer que la seva pàtria recuperés la prosperitat. Jo, per la meva banda, també volia sortir del Madrid de les apagades, la propaganda cridanera, el pa negre i les revenges, un Madrid on a cada casa hi havia un mort per plorar, la gent encara dormia amb la rancúnia sota el coixí i als nens els rapaven els caps perquè no se'ls mengessin els polls. No, no volia seguir enmig d'aquell escenari terrible, preferia que els meus fills poguessin néixer en un lloc sense rastres d'horror als carrers ni desesperança als rostres de la gent. Per això li vaig proposar que tornéssim al Marroc, amb la seva calidesa lluminosa, a prop del passat i de la meva mare. Desitjava distanciar-me dels escenaris de la nostra existència furtiva, plena a vessar d'encobriments i mentides, oblidar-nos del que havíem estat i començar a mostrar-nos tal com érem a la vista de tothom, sense falsejats ni incògnites ni por.

Tanmateix, els dos desitjos es van esvaïr tot just al cap d'unes setmanes, quan encara ens estàvem acostumant a caminar plegats pel carrer sense sentir-nos en alerta constant i ens costava molt assumir que podíem fer en públic coses tan

simples com anar a un cinema de la Gran Vía o ballar al Pasapoga fins a la matinada. El requeriment que en Marcus va rebre era taxatiu. El reclamaven per treballar a la Palestina sota protectorat britànic. «Incorporació immediata, esposa benvinguda», em va traduir en veu alta. Una nova ocupació sota el paraigua del Secret Intelligence Service. Ell no me'n va aclarir res més. Jo em vaig estimar més no fer preguntes.

Malgrat el desconcert, em vaig esforçar per no mostrar obertament la decepció que sentia. Si hagués conegut la meva actitud i si el meu marit no hagués estat anglès, la Secció Femenina s'hauria pogut sentir ben orgullosa: aquí tenien una espanyola de raça complint amb el model de cònjuge abnegada que el nou règim franquista imposava, obedient i disposada, l'àngel de la llar, la casada perfecta. Al capdavant, jo només era una modista que ja ni tan sols cosia, mentre que en Marcus, gràcies a la seva eficiència, s'havia convertit en un valor cotitzat al servei del seu govern. Més enllà de les obligacions matrimonials, però, el cert era que el temps no havia fet més que consolidar l'amor volàtil que havia nascut entre nosaltres a Tetuan, quan jo només era una noieta acovardida i ell, un jove agent que caminava amb bastó i es feia passar per periodista.

Els engranatges que movien l'encara grandios Imperi britànic havien disposat, en definitiva, un trasllat que no quadrava amb la intenció inicial d'en Marcus de restablir-se al seu propi país i encara menys amb la meva pretensió de tornar a Àfrica. Però com que la insubordinació i el desacatament no formaven part dels principis que ens regien, vam distribuir tot el que teníem en dos baguls i unes quantes maletes i al final del mes de juny vam emprendre ruta cap al que havia de ser el nostre nou lloc al món, amb una breu estada a Londres: el temps just perquè en Marcus rebés instruccions, perquè poguéssim veure la seva mare i per constatar amb els nostres ulls la trista realitat d'una altra capital atribolada.

Posar-me al davant de la desconeguda Lady Olivia Bonnard em generava una ansietat desconcertant. Jo, que feia anys que em barrejava amb encert entre exemplars humans de tota mena, sobtadament em vaig sentir insegura. L'he d'anomenar així, amb el Lady al davant?, vaig murmurar a en Marcus quan vam arribar a la cita, amb la vista fixa en la façana d'estuc blanc, deslluïda, escrostonada i tot i això esplèndida. Ell em va fer l'ullet amb un gest que no vaig arribar a interpretar. Potser pretenia, irònic, tranquil·litzar-me els nervis d'esposa novella davant la figura sempre inquietant d'una sogra. O potser simplement em prevenia sobre el tipus de dona que ens esperava en la residència de The Boltons, a l'àrea de Brompton, Kensington: una zona amb una distinció que no li havia servit com a blindatge enfront de les sanguinàries escomeses de l'aviació alemanya.

Casa i propietària semblaven adaptar-se a la perfecció: castigades i alhora formidables, harmonioses tant en els seus esquelets com en les seves entranyes. Una mica en decadència tots dos, però dignes i sencers. Imponents. Per sort, durant anys, havia anat acumulant habilitat en les arts del fingiment i havia après a moure'm amb desimboltura en ambients infestats de gent diferent i extravagàncies de totes les tonalitats; gràcies a això, em vaig empassar el nerviosisme inicial i vaig poder mantenir l'aplom durant el primer te en aquell jardí bell i assilvestrat. Simulant seguretat, vaig desplegar tot el meu encant, vaig airejar una bona educació exquisida i em vaig limitar a dosificar somriures temperats i intervencions breus. Em vaig comportar, en definitiva, com la més adorable de totes les esposes possibles.

En correspondència, l'actitud d'ella cap a mi va circular a estones entre els mínims de la cortesia pròpia de la seva nissaga, algun gest de desdeny i una etèria indiferència. En absolut va coincidir la seva imatge amb la manera que l'havia previst: l'havia suposat austera i sòbria, d'acord amb els temps de duresa que el país havia patit i continuava patint.

Però allò se'm va desquadrar del tot. L'Olivia Bonnard era d'una altra pasta.

Amb un rostre angulós i una llarga trena plena de cabells blancs sobre l'espatlla esquerra, embolcallada en una gastada túnica de vellut i fumant sense parar els Chesterfield americans que en Marcus li havia aconseguit a Madrid a través de l'estraperlo, Lady Olivia va aprofitar l'ocasió per clavar-me més d'una pessigada. El meu anglès imperfecte li va permetre fer més d'un posat altiu, i un parell de vegades va fingir que no recordava com havia de pronunciar el meu nom: Saira? Sirea? Seira?; en altres moments em va deixar amb una frase a mitges per inclinar-se a ficar un tros de sandvitx de cogombre a la boca d'algun dels seus gossos, tots tres mig embogits, un de coix, tots vells.

Sens dubte, era evident que li resultava incòmode acceptar com a jove una estrangera sense estirp ni fortuna que procedia d'un país groller, endarrerit i catòlic en què matar-se entre germans s'havia convertit en un costum sanguinari.

En qui sí que va bolcar el seu afecte va ser en en Marcus, el que havia estat el més gran dels seus fills, l'únic descendent viu d'una minvada família que ja només comptava amb ells dos com a membres. D'una manera molt britànica, tot just si van tenir contacte físic: ni petons, ni abraçades ni coses d'aquestes. Només, en algun moment, ella li va regirar els cabells amb els seus dits ossuts, això va ser tot. Però la sintonia era indubtable, i destil·laven complicitat, i s'assemblaven en el color verdós dels ulls, en les venes que els recorrien el coll, fins i tot en la forma de les orelles. Encadenant temes de conversa amb un anglès esmolat que em va costar de seguir, en uns quants instants de la seva xerrameca imparabile ella va deixar anar alguns espurnejos carregats d'un sarcasme elegant que a ell el van fer riure obertament, relaxat com poques vegades l'havia vist, amb les seves llargues cames encreuades sobre l'herba alta i els ulls entretan-

cats pel sol de l'estiu al jardí de la seva infantesa: l'agent endurit pel temps i l'home escèptic, amb quaranta anys fets, esdevenia criatura per uns moments sota l'ala protectora de la mare.

La guerra ha estat dura, per a ella, va mussitar en Marcus quan vam entrar al cotxe que ens havia de dur a Heathrow. Com si la volgués justificar. La vam contemplar a través de la finestreta: ens veia marxar des de l'esglaió més alt de l'entrada, estoica entre les dues brutes columnes d'estuc que sostenien el porxo, insòlitàment majestuosa sota la seva vella túnica, amb aquells gossos tarats als peus, un cigarret als llavis i una cabellera singular. La moral victoriana en què s'havia criat li impedia expressar obertament els sentiments. Només un instant va moure una mà per dir-nos adeu. Tot i això, vaig intuir que, en acomiadar-se del fill, un nus com un puny tancat li obstruïa la gola.

Viuda de Sir Hugh Bonnard, va perdre la seva única filla a causa d'una meningitis abans d'acabar l'adolescència, i el menor dels fills, pilot de la RAF, en combat al principi de la batalla de França. Sense haver-se dedicat a cap altra cosa a la vida més que a les ociositats pròpies del seu sexe i condició, el dolor i el patriotisme contagiós del moment la van portar a espolsar-se la indolència i obrir casa seva a qui la necessités, amb afany d'ajudar en la mesura que pogués. Fins i tot va malvendre alguns dels mobles, i molts dels bronzes, joies i quadres, porcellanes, pells i catifes que eren de la seva propietat: els diners que en va obtenir els va dedicar a paliar les necessitats dels desgraciats a qui la deessa fortuna no havia tocat amb la seva vareta. En Marcus ja me n'havia explicat alguna cosa a Madrid, però ho havia fet en un to merament informatiu. Ara, en canvi, ho feia des de dins mentre al pas del nostre vehicle se m'anaven mostrant els estralls dels bombardejos en tot aquell entorn. La grandiosa propietat de Bladen Lodge a tocar de casa seva ja no era sinó un espai ple de runa, la veïna església anglicana de

Saint Mary The Boltons s'havia quedat sense orgue, sense vidrieres, sense sostre. Fins i tot la reixa de ferro que circumval·lava el parc havia estat arrencada per fondre-la i dedicar-la a la fabricació d'armament.

La notícia de la fi de la guerra havia omplert de goig els londinencs: després de l'anunci, més d'un milió de persones es van abocar a les zones del centre; hi anaven amb autobusos i camions plens de gom a gom, en carros, caminant, corrent, amb metro, amb bicicleta. Festius, els avions van sobrevolar la ciutat, per l'aire van sonar les sirenes dels remolcadors del riu i les campanes arravatades de moltes esglésies. Les masses de gent es van amuntegar cridant fins a quedar sense veu, cantant, rient, aplaudint i agitant banderes tocats amb barrets de paper, allunyats de tota solemnitat, alliberats del pànic. A Piccadilly Circus, nois uniformats van formar llargues congues amb noies radiants vestides de diumenge, molts joves es van ficar amb els pantalons arromangats a la font de Trafalgar Square; el rei, la reina i el primer ministre Winston Churchill, al balcó de Buckingham Palace, van ser repetidament aclamats, amb fervor i aplaudiments joiosos.

Però quan en Marcus i jo vam fer la nostra breu parada a la seva ciutat, d'aquella victoriosa eufòria col·lectiva tot just si en quedava cap rastre. Havien passat ja gairebé dos mesos, i ara manava la realitat i una crua certesa. Els gairebé sis anys de guerra deixaven pas a una Gran Bretanya empoïbrida, arrasada i exhausta. A més dels centenars de milers de soldats caiguts o malferits als diversos fronts del continent, els bombardejos de la Luftwaffe alemanya havien causat la mort de més de seixanta mil a les illes, gairebé noranta mil ferits i molta, molta gent sense casa, sense feina, sense força. Només a Londres, el Blitz es va emportar més de quaranta mil immobles, els va reduir a runa, ferros retorçats, fusta recremada i cendres. Hi faltava de tot, habitatge i aliments, materials de construcció, carbó, roba. Les arques del Tresor

estaven seques i els deutes contrets assolien magnituds gegantines, l'abatiment supurava arreu.

Em vaig sentir immensament descansada quan vam pujar al nostre avió de la BOAC per perdre de vista una illa que m'era estranya però a la qual, tot i això, estava irremeiablement lligada per un passaport i un marit. Ni tan sols vaig mirar a través de la finestreta, només vaig agafar la mà d'en Marcus i vaig tancar amb força els ulls quan vam iniciar l'enlairament. Amb ell al meu costat, n'estava segura, tot seria suportable.

Seguint una de les rutes clàssiques de l'Imperi, la primera escala ens va portar a Malta; després vam continuar fins al Caire i, finalment, l'endemà vam aterrar al petit aeròdrom de Lydda, que els anglesos havien construït deu anys abans sobre terra palestina.

De cap manera hauria pogut imaginar, mentre baixàvem les escaletes de l'Avro York per trepitjar Terra Santa, que només tardaria un any i mig a tornar a aquell Londres en ruïnes.

De cap manera hauria pogut preveure els trams de vida, escabrosos i desventurats, que l'Olivia Bonnard i jo acabaríem recorrent juntes. Sense en Marcus. Sense avenir-nos. Sense entendre'ns.